

Caribisch Orgaan voor Hervorming en
Ontwikkeling i.o.

Landspakket Curaçao

Uitvoeringsagenda 15 augustus – 30 september 2021

Op 2 november 2020 ondertekenden Curaçao en Nederland de onderlinge regeling voor de uitvoering van het Landspakket Curaçao. Sinds het tekenen van de onderlinge regeling zijn de eerste stappen gezet voor de realisatie van een breed palet aan hervormingen en investeringen. Deze moeten bijdragen aan de weerbaarheid en veerkracht van economie en samenleving. De economie van Curaçao moet aan duurzaam economisch groei- en verdienvermogen winnen. Good-governance, solide overheidsfinanciën en sociale samenhang dragen hierbij aan. Een economie en samenleving ook die beter bestand is tegen crises, met nieuwe kansen voor burgers en bedrijven.

In het Landspakket zijn maatregelen opgenomen op de volgende gebieden: financieel beheer; kosten en effectiviteit van de publieke sector; belastingen; de financiële sector; de economie; zorg; onderwijs en het versterken van de rechtsstaat. De concrete afspraken waar deze maatregelen uit bestaan zijn opgenomen in een uitvoeringsagenda. Voor u ligt thans de derde Uitvoeringsagenda, deze agenda gaat over de periode van 15 augustus tot en met 30 september 2021 (Q3).

Leeswijzer

In deze derde Uitvoeringsagenda zijn de gerealiseerde afspraken uit de tweede Uitvoeringsagenda (Q2) verdwenen, de afspraken uit de tweede Uitvoeringsagenda (Q2) die nog gerealiseerd moeten worden, zijn blijven staan en nieuwe afspraken voor het komende kwartaal (Q3) zijn toegevoegd. Op deze manier is het overzichtelijk welke afspraken gelden voor het komende kwartaal. De beoogde resultaten worden doorgenummerd zodat duidelijk is dat er stappen vooraf zijn gegaan aan de huidige afspraken.

G.S. Pisas

*Minister-president
van Curaçao*

drs. R.W. Knops

*Staatssecretaris van
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*

Thema A:
Financieel beheer

Thema E:
Economische hervormingen

Thema B:
Kosten en effectiviteit publieke sector

Thema F:
Zorg

Thema C:
Belastingen

Thema G:
Onderwijs

Thema D:
Financiële sector

Thema H:
Versterken rechtsstaat

Thema A: Financieel beheer

Doel • Het beheersen en het op orde krijgen van het financieel beheer en het financieel toezicht vanuit de noodzaak om als overheid ‘in control’ te zijn.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Doorlichting door Nederland samen met Curaçao van de praktijk van het begrotingsproces (met name de voorbereiding en opstelling van de begroting voor het komende jaar en de uitvoering van het lopende jaar (begrotingswijzigingen): begrotingsproces, begrotingsregels, meerjarenramingen (gewone dienst en kapitaaldienst), taken/ verantwoordelijkheden/bevoegdheden (meest) relevante actoren (voorverkenning).	4. Onderzoeksrapportage gereed.	15 november 2021	Curaçao + Nederland	Datum geactualiseerd.
		A.1.2	Toewerken naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening die tijdig gereed is.	1. Geactualiseerde Roadmap (inclusief herprioritering) financieel beheer met realistische deadlines voor het behalen van een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening voor getrouwheid en voor rechtmatigheid.	30 augustus 2021	Curaçao	De deadlines die volgen uit de geactualiseerde roadmap zullen worden opgenomen in de volgende versie van de uitvoeringsagenda. Per kwartaal wordt schriftelijk gerapporteerd over de voortgang en de zo nodig getroffen bijsturing.
				2. Onafhankelijke advisering over de acties die nodig zijn om de doorlooptijd van de jaarlijkse accountantscontrole fors te verminderen.	1 oktober 2021	Curaçao + Nederland	
		A.1.3	Overzicht van de taken & rollen van de instituties die betrokken zijn bij het begrotings- en verantwoordingsproces en eventuele verbetervoorstellen in de (onderlinge) samenwerking daarbij.	1. Onderzoeksofzet gereed.	15 september 2021	Curaçao + Nederland	Curaçao + Nederland
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.1	Bepalen welke statistische informatie nodig is voor het beleids- en besluitvorming en wat er nodig is (gap analyses) om het proces van statistische informatievoorziening te versterken.	1. Plan van aanpak gereed.	1 oktober 2021	Curaçao + Nederland	Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van reeds uitgevoerd onderzoek.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1 Bepalen (o.a. op basis van bestaande onderzoeken) of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties naast de eisen van rechtmatigheid en legitimiteit voldoen aan de eisen van effectiviteit en efficiency en of de aanbevelingen uit het rapport "Mollen (2014)" en de het rapport van de Algemene Rekenkamer "Subsidie. Afwijkingen op de subsidieverordening en het subsidiebeleid over de jaren 2010 t/m 2015" (2018) zijn geïmplementeerd.	5. Plan van aanpak vergroten effectiviteit en efficiency (rapport Mollen) gereed.	1 oktober 2021	Curaçao + Nederland	Maatregel wordt anders ingevuld, het geplande onderzoek is niet meer nodig. Het (nieuwe) concept Plan van aanpak ziet toe op acties om alsnog te komen tot het realiseren van genoemde doelstellingen. Daarbij zal getrouwheid en rechtmatigheid worden opgenomen in A.1.2 Roadmap financieel beheer. De effectiviteit en efficiency wordt opgenomen in het plan van aanpak, waarvoor accountant SOAB input zal leveren.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				

Thema B: Kosten en effectiviteit publieke sector

- Doel**
- De doelmatigheid van de publieke sector verhogen door een verlaging van de public wage bill (in lijn met het Caribisch gemiddelde van 10 procent van het BBP) en het terugdringen van de kosten van de publieke sector in algemene zin;
 - het verhogen van de kwaliteit en de effectiviteit (inclusief uitvoeringskracht) van de publieke sector.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	Doorlopend.			Curaçao	
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1 Onderzoekskader bepalen en prioritering aanbrenen in doorlichting overheids-nv's.	1. Plan van aanpak vastgesteld, inclusief onderzoekskader en prioritering overheids-nv's.	1 september 2021	Curaçao + Nederland	Datum geactualiseerd.
			2. Onderzoeksopdracht aanbesteed.	1 november 2021	Curaçao + Nederland	Haalbaarheid deadline hangt af van de aanbestedingsvorm.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1.1 Implementatie MD-beleid topmanagement, waarin in ieder geval wordt ingegaan op taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, aannamebeleid, in- door- en uitstroom, functievereisten, e.e.a. in lijn met de uitgangspunten uit het Strategisch personeelsbeleid 2020-2025.	1. Beleidskader MD Topkader vastgesteld, inclusief plan van aanpak implementatie.	1 oktober 2021	Curaçao + Nederland	Een aantal uitvoeringsactiviteiten zijn geclusterd onder B.4.1.1.
			2. Start inrichten 'bureau topmanagement', belast met uitvoering MD-beleid, inclusief longitudinaal opleidingsbeleid voor deze doelgroep.	1 oktober 2021	Curaçao	
			3. Start doorlichten ambtelijke topstructuur.	31 december 2021	Curaçao	
			4. Implementatie gereed.	Q4 2023	Curaçao	
		B.4.1.4 Inzet 'Community of practice' bij planvorming verbetering dienstverlening, ontkokering en efficiencyverhoging adhv advisering CMT & TWO.	Periodieke community-bijeenkomsten, onder externe begeleiding. Terugkoppeling aan CMT & TWO.	Vanaf Q4 2021	Curaçao	
		B.4.1.5 (Risico)gerichte organisatiedoorlichtingen.	1. Bepalen door te lichten organisatie-onderdelen, onderzoekskader, processen, plus planning.	1 november 2021	Curaçao	
			2. Uitvoeren doorlichtingen.	Vanaf Q4 2021	Curaçao	
		B.4.2 Doorlichting wetgevingsfunctie.	5. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen gereed.	30 september 2021	Curaçao + Nederland	
			6. Implementatie aanbevelingen.	Vanaf Q4 2021	Curaçao	
		B.4.3 Verkenning mogelijkheden wetgevingspool t.b.v. (tijdelijke) versterking wetgevingsfunctie landen.	3. Uitvoeren van fase 2 van plan van aanpak: uitwerken van oplossingsmogelijkheden.	1 oktober 2021	Nederland	Vervolgstappen volgen uit de verkenning.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.1 Uitvoeren vergelijkend onderzoek naar de arbeidsvoorwaarden.	2. Onderzoeksrapportage gereed.	1 oktober 2021	Nederland	
		B.5.2 Vergelijkend onderzoek naar de uitvoering van de Landsverordeningen ten aanzien van de normering topinkomens in de landen Curaçao, Aruba en Sint Maarten waarbij gekeken wordt naar oa: grondslag elementen, reikwijdte, pensioenaandeel en overgangstermijn.	4. Uitkomsten onderzoek verwerken in nieuwe landsverordening.	Nader te bepalen in onderling overleg	Curaçao	Uitkomsten onderzoek worden verwerkt in nieuwe landsverordening.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2 Actueel houden managementrapportage formatie - bezetting.	Twee - maandelijks terugkoppeling aan CMT & TWO.	15 augustus 2021, 15 oktober 2021	Curaçao	
		B.6.3 Implementatie mobiliteitsbeleid.	1. Beleidskader vastgesteld inclusief plan van aanpak implementatie.	1 september 2021	Curaçao + Nederland	Een aantal uitvoeringsactiviteiten zijn geclusterd onder B.6.3.
			2. Start inrichten mobiliteitsbureau binnen HRO belast met actief mobiliteitsbeleid inactieven.	1 september 2021	Curaçao	
			4. Implementatie gereed.	Q4 2023	Curaçao	
		B.6.6 Moderniseren arbeidsvoorwaarden.	1. Beleidskader vastgesteld.	15 november 2021	Curaçao	
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.2 Selectie projectleider & kwartiermakers versterking HR-functie.		1 oktober 2021	Curaçao	Datum geactualiseerd.
		B.8.3 Vaststellen plannen van aanpak (tijdslijnen) op de onderdelen uit het overall plan van aanpak versterking HR-functie.		15 oktober 2021	Curaçao	

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: <ul style="list-style-type: none"> – een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; – invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; – het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden. 	B.9.1 Herijken businessplannen 2010 naar meerjarige planning, waarbij een public wage bill van 10% BBP gerealiseerd wordt in 2026.		Vanaf 2022	Curaçao	
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.2 Uitvoeren plan van aanpak fase 2.	1. Overzicht/inventarisatie huidige omvang en samenstelling van de vastgoedportefeuille.	15 september 2021	Curaçao + Nederland	
			3. Inventarisatie grootschalige nieuwe huisvestingsopgaves.	15 september 2021	Curaçao	
			4. Een analyse van mogelijke korte termijn kansen en lange termijn strategische opties van overheidsvastgoed.	15 december 2021	Curaçao	
			5. Opstellen nieuw vastgoedbeleid en normering voor kantoorpanden.	1 december 2021	Curaçao + Nederland	Datum geactualiseerd.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.1 Eerste quickscan stand van zaken.	1. I-Beleidskader vastgesteld door RvM.	1 oktober 2021	Curaçao	
			2. Vaststellen implementatie programma.	15 november 2021	Curaçao + Nederland	
B.12	Verlengen SVB eigen risicodagen naar minimaal 5.	B.12.1 Besluitvorming over implementatiemogelijkheden, op basis van door Curaçao aan te leveren gedegen onderbouwing.	2. Besluitvorming.	31 augustus 2021	Curaçao + Nederland	

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
B.13	Maximaliseren duurtetoeslag op 100 procent van salaris; verlagen huidige duurtetoeslag uitkeringen met 10 procent (en geen indexering), waarbij rekening zal worden gehouden met mogelijk onevenredige financiële implicaties in individuele gevallen.	B.13.1 Besluitvorming over implementatiemogelijkheden, op basis van door Curaçao aan te leveren gedegen onderbouwing.	1. Aanleveren onderbouwing.	15 augustus 2021	Curaçao	Curaçao heeft tijdig onderbouwing aangeleverd. Nadere bestudering heeft geleid tot aanvullende informatiebehoefte, die medio augustus gereed moet zijn.
			2. Besluitvorming.	15 september 2021	Curaçao + Nederland	

Thema C: Belastingen

- Doel**
- Het herinrichten van een robuust belastingstelsel met een brede grondslag, dat bijdraagt aan een eerlijke(re) verdeling van het inkomen, stimulering van de economie en uitvoerbaarheid en controleerbaarheid door de Belastingdienst;
 - het realiseren van adequaat ingerichte belastingdiensten.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
C.1	<p>Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. – Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. – Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). <p>Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.</p>	C.1.1 Plan van aanpak opstellen om tot een doorlichting te komen van het fiscale stelsel en de inkomstenbelasting. Informatieverstrekking vanuit Curaçao voor plan van aanpak benodigd.	1. Door RvM geaccordeerd plan van aanpak fiscale stelsel o.b.v. IMF adviesrapport.	15 september 2021	Curaçao + Nederland	Datum conform besluitvorming RMR 18 juni 2021.
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.1 Nulmeting van aanwezige benodigde gegevens.	1. Vastgesteld plan van aanpak.	15 september 2021	Curaçao + Nederland	
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	Loopt mee in plan van aanpak C.4.				
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1 Plan van aanpak opstellen, op basis van informatie vanuit Curaçao.	1. Door RvM geaccordeerd plan van aanpak belastingdienst o.b.v. CARTAC adviesrapport.	15 september 2021	Curaçao + Nederland	Datum conform besluitvorming RMR 18 juni 2021.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Curaçao overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1 Belastingregeling overeenkomen.	1. Uitgewerkt concept gereed voor bespreking in ACKR september.	15 september 2021	Curaçao + Nederland	

Thema D: Financiële sector

- Doel**
- Het realiseren van een stabiele financiële sector die zijn rol ter ondersteuning van de reële economie op een goede manier kan vervullen;
 - het realiseren van een passende wijze van regulering van de financiële sector, waarbij adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving;
 - het realiseren van een toezichthouder die tijdig en daadkrachtig optreedt bij problemen bij financiële ondernemingen.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.1.2 Op zo kort mogelijke termijn volledige invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend	Curaçao	
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.2.1 Invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend	Curaçao	
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1 Onderzoek wordt door het IMF uitgevoerd.	Onderzoek afgerond.	Nader te bepalen	IMF	
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1 Voortzetting plan van aanpak CBCS, ontwikkeling wetgevingskalender en afspraken met WJZ over versterking wetgevingscapaciteit.	Wetgevingskalender implementeren.	Doorlopend	CBCS + Curaçao	Overzicht aan te passen wetgeving afgerond. CBCS krijgt ondersteuning van DNB in het kader van de DGS. Wetgevingskalender wordt in maart opgeleverd. Afspraken gemaakt over versterking wetgevingscapaciteiten voor de landen Curaçao en Sint Maarten.
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.	D.5.1 Review naar interne organisatie.	Review afgerond.	Oktober 2021	CBCS	Datum geactualiseerd.

Thema E: Economische hervormingen

- Doel**
- Het realiseren van een weerbare, dynamische en veerkrachtige economie;
 - het realiseren van een robuust en betaalbaar sociaal zekerheidsstelsel, dat de prikkels op de juiste plek legt.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.1	<p>Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken.</p> <p>Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.1.1 Onderzoek arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	3. Onderzoeksopdracht verleend.	1 oktober 2021	Curaçao + Nederland	
			4. Eindrapport opgeleverd.	1 mei 2021	Curaçao + Nederland	
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
E.3	<p>Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan.</p> <p>Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.3.1 Onderzoek illegale tewerkstelling arbeidskrachten.	2. Verslag eerste verkenning.	16 augustus 2021	Curaçao + Nederland	
			5. Projectgroep vastgesteld.	1 september 2021	Curaçao + Nederland	TOR niet meer nodig. Bestaande rapportages worden benut om korte termijn maatregelen en implementatieplan vorm te geven.
			6. Lijst kortetermijnmaatregelen + implementatieplan.	15 oktober 2021	Curaçao + Nederland	
			7. Behoeft nader onderzoek in kaart gebracht.	1 november 2021	Curaçao + Nederland	

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.1.1 Realiseren duurzame betaalbaarheid Sociale Verzekeringen. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	1. Aanbestedingsprocedure onderzoek Sociale Verzekeringen gestart.	15 september 2021	Curaçao + Nederland (werkgroep sociale verzekeringen)	
		E.4.1.2 Realiseren duurzame betaalbaarheid sociale voorzieningen. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	1. Plan van aanpak werkgroep sociale voorzieningen gereed.	1 september 2021	Curaçao + Nederland (werkgroep sociale voorzieningen)	
			2. Onderzoek consultant fase 1 gestart.	30 september 2021	Curaçao + Nederland (werkgroep sociale voorzieningen)	
		E.4.1.3 Opties uitwerken die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook F.3.2).	1. Onderbouwde beleidsopties helder om te komen tot korte termijn maatregelen om de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg te verbeteren.	1 augustus 2021	Curaçao + Nederland	Conform besluitvorming RMR 18 juni 2021.
			2. Eerste maandelijks rapportage gereed over uitvoering maatregelen rondom het schommelfonds bij de SVB in 2022 en 2023 in evenwicht is zonder de landsbijdrage te verhogen.	31 augustus 2021	Curaçao	
E.4.2 Transitie van het voedselhulpprogramma van het Rode Kruis naar de lokale overheid.	2. Transitie naar Curaçao (voedselhulpprogramma ongedocumenteerden).	15 september 2021	Curaçao + Nederland			
E.5	Curaçao verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Curaçao en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.	Dit wordt doorgeschoven naar de volgende uitvoeringsagenda.				

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.6	<p>Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningenstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen.</p> <p>Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.6.1 Nederland zal, in samenwerking met Curaçao, een doorlichting van het ondernemerschap(sbeleid) en het vestigings- en investeringsklimaat van Curaçao uitvoeren.	2. Onderzoek uitgevoerd en voorstellen opgesteld voor vervolgtraject.	30 september 2021	Curaçao + Nederland	Datum geactualiseerd.
		E.6.2 Onderzoek naar haalbaarheid en modaliteiten van een garantie-instrumentarium en onderzoek naar de mogelijkheden om een afwegingskader voor individuele bedrijfssteun te maken.	1. Besluitvorming inzet afwegingskader respectievelijk garantie-instrument.	1 december 2021	Curaçao + Nederland	
		E.6.3 Aanpak 'red tape'.	3. Besluitvorming afgerond over eerste prioriteiten voor uitvoering, inclusief het regelen van ontbrekende capaciteit en middelen op basis van een plan van aanpak.	30 oktober 2021	Curaçao + Nederland	
		E.6.4 Onderzoek 'Costs of doing business'.	3. Besluitvorming afgerond over eerste prioriteiten voor uitvoering, inclusief het regelen van ontbrekende capaciteit en middelen op basis van een plan van aanpak.	30 oktober 2021	Curaçao + Nederland	
		E.6.5 Project integrale gebiedsontwikkeling Schottegat en Havengebied.	1. Instellen van een gezamenlijke Stuur- en werkgroep integrale gebiedsontwikkeling Schottegat/ havenontwikkeling. Samenstelling en taakopdracht van de te verbreden bestaande Stuur- en Werkgroepen om te komen tot trekker en plan van aanpak.	Q1 2022	Curaçao + Nederland	Prioriteit van de stuurgroep is het aanwijzen van een trekker om dit traject te begeleiden en maken van een plan van aanpak voor visieontwikkeling.
			2. Plan van aanpak gereed t.a.v. duurzame ontwikkeling havens (Curaçao Port Masterplan).	Q1 2022	Curaçao + Nederland	
3. Nadere uitwerking van de besluitvorming t.a.v. duurzame ontwikkeling havens (Curaçao Port Masterplan).	Q2 2022		Curaçao + Nederland			

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.1 Grond en vastgoedbedrijf inrichten en implementeren, inclusief overdracht van gronden en vastgoed, verdere integrale gebiedsontwikkelingen en een inrichtingsparagraaf (benodigde competenties, FTE's en financiële middelen).	1. Besluit in RvM over hervorming van het grondbeleid en aanpak van gebiedsontwikkelingen.	1 oktober 2021	Curaçao	
			2. Besluit RvM mbt herorientatie optieverlening.	1 oktober 2021	Curaçao	
			3. Plan van aanpak opzegging erfpachtrechten waar niet betaald is, dan wel de bouw niet is gerealiseerd.	1 oktober 2021	Curaçao	
			4. Hoofdlijnen plan van aanpak illegale occupatie gereed, inclusief planning.	1 oktober 2021	Curaçao	
			5. Besluit door RvM over de gebiedsontwikkelingen RIF en Colon op basis van principenota's.	30 oktober 2021	Curaçao	
			6. Overzicht gereed van alle gronden en gebouwen op de balans van Domeinen met actuele marktwaardering en accountantsverklaring.	1 februari 2022	Curaçao	

Thema F: Zorg

- Doel**
- Het beheersen en beheersbaar houden van COVID-19;
 - het borgen van de continuïteit van de acute zorg;
 - het efficiënt inrichten van de zorg en het realiseren van een robuust en betaalbaar zorgstelsel.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
F.1	<p>Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none">– op peil houden beschikbare IC-capaciteit;– versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek)– op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM);– vergoten en op peil houden testcapaciteit;– invoeren syndroom surveillance;– garanderen voldoende air-ambulance capaciteit;– Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	Doorlopend.			Curaçao	
F.2	<p>In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en andere inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan:</p> <ul style="list-style-type: none">– reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg);– gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur;– regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland);– rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria;– medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie);– versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg;– herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit.	Afspraken die gemaakt worden in het vierlandenoverleg zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel.			Curaçao + Nederland	

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1 Een plan van aanpak vaststellen voor de inrichting van het traject om de duurzame betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van het zorgstelsel te realiseren. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant (modernisering zorgstelsel waaronder governance) meegenomen.	2. Start overleg hervormingsprogramma “un Kòrsou Salú”.	1 september 2021	Curaçao + Nederland	
		F.3.2 De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook E.4.1.3).	2. Eerste maandelijkse rapportage gereed over uitvoering maatregelen rondom het schommelfonds bij de SVB in 2022 en 2023 in evenwicht is zonder de landsbijdrage te verhogen.	31 augustus 2021	Curaçao	Conform besluitvorming RMR 18 juni 2021.
		F.3.3 Implementatie maatregelen ter minimalisering verliezen bij het ziekenhuis CMC.	1. Maandelijkse rapportage over voortgang gereed.	15 augustus 2021	Curaçao	Conform besluitvorming RMR 18 juni 2021.
			2. Besluitvorming RvM over minimalisering verliezen bij het ziekenhuis CMC.	15 september 2021	Curaçao	Conform besluitvorming RMR 18 juni 2021.

Thema G: Onderwijs

- Doel**
- Het realiseren van een basiskwaliteit van onderwijs;
 - realiseren van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
 - het realiseren van goede doorstroom tussen stelsels van onderwijs (al dan niet in Europees Nederland).

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting	
G.1	<p>Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> – onderwijskwaliteit, lesmethoden en –middelen; – aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; – doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); – doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; – versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; – samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). <p>Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken.</p> <p>Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	G.1.1	Uitvoeren doorlichting op basis van vastgesteld plan van aanpak.	2. Vastgesteld gezamenlijk framework en referentiepunt.	30 september 2021	Curaçao + Nederland	Datum geactualiseerd.
		G.1.2	Achterstallig onderhoud onderwijshuisvesting aanpakken.	3. Concept Strategisch huisvestingsplan (SHP) gereed.	30 september 2021	Curaçao + Nederland	
				4. Vaststellen SHP.	November 2021	Curaçao + Nederland	

Thema H: Versterken rechtsstaat

- Doel**
- Een bijdrage leveren aan de versterking van de rechtsstaat, door in ieder geval in te zetten op het versterken van het grenstoezicht, de aanpak van financieel-economische criminaliteit en het verbeteren van het detentiewezen.

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	Doorlopend.			Curaçao	
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	Dit wordt meegenomen in relatie tot H.19.				
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1 Op basis van vastgesteld plan van aanpak projectfase uitvoeren.	3. Door JVO geaccordeerde nota met beleidskeuzes met betrekking tot rijkswet.	5 augustus 2021	Curaçao + Nederland	
			4. Concept wetsontwerp gereed.	Januari 2022	Curaçao + Nederland	De deadline voor het concept wetsontwerp is momenteel voorzien voor het JVO van januari 2022. Niet uit te sluiten valt echter dat dit moment niet gehaald wordt. Mocht dat het geval zijn, dan zal het concept wetsontwerp uiterlijk in het JVO van juli 2022 geagendeerd worden, of zoveel eerder als het gereed is.
H.11	De landen maken individueel met Nederland voor 1 februari 2021 afspraken over de versterking van het grenstoezicht die ingaan op 1 april 2021. Dit omvat in ieder geval afspraken over de inzet, capaciteit en de aansturing/commandovoering van de Koninklijke Marechaussee, de Douane en de Kustwacht.	H.11.1 Naar aanleiding van getekend protocol starten met implementatie van afspraken voor versterking grenstoezicht.	2. Start versterking grenstoezicht op basis van plan van aanpak.	1 oktober 2021	Curaçao + Nederland	
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2 Aangewezen onafhankelijke organisatie controleert opvolging aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	1. Implementatie aanbevelingen worden gemonitord.	Doorlopend	Curaçao	

Aanduiding	Maatregel	Uitwerkingsactiviteit(en)	Beoogde resultaten	Afgerond	Actor	Toelichting
H.17	Curaçao komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de CURMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroombmogelijkheden van de CURMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.17.1 Opstellen plan van aanpak gericht op verdere professionalisering van de CURMIL, waar actualisatie van de Dienstplichtverordening een onderdeel van is.	2. Start actualiseren dienstplichtverordening.	15 september 2021	Curaçao + Nederland	
H.18	Curaçao heeft op 1 april 2021 de benodigde stageplaatsen beschikbaar gesteld ten behoeve van het Sociaal Vormings Traject. Curaçao en Defensie sluiten voor 1 februari 2021 een convenant dat hierop toeziet.	H.18.1 Op basis van een gesloten convenant benodigde stageplaatsen beschikbaar stellen.	1. Vastgesteld convenant.	1 september 2021	Curaçao + Nederland	
			2. Arbeidsplaatsen beschikbaar stellen.	1 oktober 2021	Curaçao + Nederland	
			3. Financiering gereed ten behoeve van arbeidsplaatsen.	1 september 2021	Curaçao	
H.19	<p>Curaçao komt met een getrappt plan voor de modernisering en hervorming van het aanbod van online kansspelen. Dit plan bevat tevens een realistisch tijdpad met bijbehorende mijlpalen. De modernisering en hervorming omvat ten minste:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wet- en regelgeving die voorziet in een onafhankelijke toezichthouder op online kansspelen. Zij verstrekt ook licenties en handhaaft indien nodig, waarbij als uiterste interventie de licentie kan worden ingetrokken. 2. Waarborgen dat aanbieders van online kansspelen vanuit Curaçao handelen conform wet- en regelgeving van de landen waarop zij zich richten. 3. Maatregelen om (via de Curaçao Gaming Control Board en de Belastingdienst) de door licentiehouders verschuldigde belastingen en licentievergoedingen te innen. 	H.19.1 Uitwerken maatregel deel 1.	1. Vastgesteld plan van aanpak voor deel 1.	1 september 2021	Curaçao	Datum geactualiseerd.

Caribisch Orgaan voor Hervorming en
Ontwikkeling i.o.

Landspakket Curaçao

Uitvoeringsagenda 15 augustus – 30 september 2021

